

## A versenyképesség megítélése igazságügyi statisztikai adatok alapján

Vavró István<sup>1</sup>

*A régiók versenyképességének vizsgálata új szemléletet feltételez Magyarországon, mivel a regionális területi felosztás eltér a közigazgatástól, a megye-város-község hierarchiától. Az igazságügyi statisztikákban a területi adatok elemzésénél is az egymáshoz közeli, szomszédos területi egységeket összevontan célszerű vizsgálni. Az igazságügyi statisztikák többnyire negatív jelenségekkel foglalkoznak, viszont ezen negatív tendenciák befolyásolhatják egy-egy régió versenyképességét.*

*Tanulmányomban áttekintem az igazságügyi statisztikák legfontosabb regionális adatait, kiemelve a dél-alföldi régiót. A dél-alföldi régió helyzetének megítélésekor, a tendenciák felrajzolásakor bizonyos óvatosságot kell tanúsítanunk, mivel a társadalmi-gazdasági átalakulás minden prognóziskészítést kockázatos vállalkozássá tett és várhatóan hosszú időre is azzá tesz.*

*Kulcsszavak: igazságügyi statisztika, regionális versenyképesség, Dél-Alföld*

### 1. Bevezetés

A régiók versenyképességével kapcsolatban elsősorban arra kell felhívunk a figyelmet, hogy a regionális területi felosztás eltér a magyar közgondolkodásban megszokottól, amely eddig közigazgatási szervezeti egységekben (megye, város, község) gondolkodott. Az ország régióira történő felosztása összhangban áll a nemzetközi gyakorlattal és azokkal a tendenciákkal amelyek a jövőben kibontakozni látszanak. A régiókra történő felosztás elvileg többféle szempont alapján történhet, melyeket itt szükségtelennek látszik felsorolni. A területi adatok elemzése az igazságügyi statisztikában, ezen belül az ügyforgalmi adatok és a kriminálstatisztikai adatok elemzése során is gyakran képezte tanulmányok, jelentések tárgyát. A régiókban történő gondolkodás ezen a téren is változást jelent, mert egymáshoz földrajzilag közeli, szomszédos területi egységeket (közigazgatási egységeket) összevontan vizsgál. Az igazságügyi statisztika szempontjából a kérdés a régiók versenyképességét tekintve feltehető úgy is, hogy e versenyképességet milyen mértékben érinti néhány olyan társadalmi jelenség, melynek vizsgálatával az igazságügyi statisztika foglalkozik. Az, hogy a versenyképességet érinti, evidencia, ezért ezt kérdésként fel

---

<sup>1</sup> Dr. Vavró István, az MTA doktora, c. egyetemi tanár, főosztályvezető, Igazságügyi Minisztérium (Budapest)

sem tehetjük. A kérdés az, hogy elemezhetőek és mérhetőek-e ezek az adatok, hogy az ezekből levont következtetések hasznosíthatók-e és ha igen, hol és milyen mértékben.

Az igazságügyi statisztika – legalábbis az általános megközelítés szempontjából – többségében negatív jelenségekkel foglalkozik. Ilyen jelenségek a *jogviták* és a *kriminalitás*. Azért kell a „többségében” kifejezést használni, mert az igazságszolgáltatás tevékenységi körébe tartoznak olyan feladatok is, mint pl. a cégbíróságok tevékenysége, melyek tartalmukban pozitív változások regisztrálására szolgálnak.

A továbbiakban áttekintést adunk a dél-alföldi régió helyzetéről. Az igazságügyi statisztikai adatok alapján levonható következtetések megfogalmazásánál azonban bizonyos óvatosságot kell tanúsítani. A társadalmi-gazdasági átalakulás ugyanis minden prognóziskészítést kockázatos vállalkozássá tett és a tévedés korántsem kis valószínűsége hosszú időre azzá is teszi.

## 2. A bűnügyi fertőzöttség alakulása Magyarországon

A kriminálstatisztika, a kriminalitás egyik legfontosabb mérőszáma a *bűnügyi fertőzöttségi mutató*. Mint az közismert, a tényleges bűnügyi fertőzöttségről megbízható adatokkal nem rendelkezünk. Ennek oka a latens bűnözés, vagyis a teljes és az ismertté vált bűnözés különbsége. Az elsődleges jelzőszám tehát az *ismertté vált közzéadás bűncselekmények* száma. Ennek alakulását számos tényező befolyásolhatja. Széles körben ismertek azok az adatok, amelyek a bűnözés volumenének a növekedését és szerkezetének átalakulását jelzik. Ismertségük ellenére, csak a tájékoztatás pontosabbá tétele érdekében hivatkozunk arra, hogy az 1964. január 1. óta rendelkezésünkre álló adatok szerint a bűncselekmények száma 1964-1980 között évente 110-120 ezer körül ingadozott, 1980-ban 130.470 bűncselekmény vált ismertté. Az emelkedő tendencia – kisebb hullámzásokkal – 1991-ig folyamatosan tartott. Ebben az évben 440.370 bűncselekmény vált ismertté. Ezt követően újabb, de már lényegesen magasabb szinten megfigyelhető hullámzás tapasztalható és a jelenlegi ismeretek szerint a bűncselekmények száma 500.000 körül valószínűsíthető, abszolút számban az időszak kezdetén mért értékekhez viszonyítva jelentős, de arányaiban már nem nagyobb mértékű ingadozásokkal.

A bűnözés mennyiségi növekedése együtt járt szerkezetének átalakulásával is. Ezt alapvetően a *vagyon elleni bűncselekmények* számának és arányának emelkedése jellemezte. Az 1980-ig tartó időszakban a vagyon elleni bűncselekmények aránya 60 % körül ingadozott. Az emelkedő tendencia a 80-as évek második felében alakult ki és azóta 70 % fölött, az évek többségében 75 és 80 % között változott. (Egy esetben, 1991-ben 81 % volt.) A vagyon elleni bűncselekmények száma egyébként 1985-ben emelkedett 100 ezer fölé, 1990-ben már 266 ezer volt, a következő évben csaknem 357 ezer, és minden valószínűség szerint az elkövetkezendő években 300-400 ezer között lesz.

A bűnözés társadalomra veszélyességét – ami a gazdasági és az egyéb versenyképességet érinti – a vagyon elleni bűnözésből a társadalomra háruló veszélyt a cselekmények számánál talán még jobban kifejezi az *okozott kár*. Ennek összege 1980-ban 484 millió forint, 1985 már 1,4 milliárd forint, 1987-ben 2,1 milliárd, 1989-ben 3,9 milliárd forint volt, majd 1990-ben átlépte a 10 milliárdos határt és folyó értéken növekedést mutat (1. táblázat)

1. táblázat A vagyon elleni bűnözés által okozott kár

Év	Mrd forint
1991	21,1
1992	29,1
1993	35,9
1994	40,6
1995	62,4
1996	85,0
1997	78,2
1998	93,4

Az összeg növekedésének ütemét még jobban érzékeljük, ha összehasonlítjuk az egy bűncselekményre jutó kárösszeg alakulását, amely 1980-ban 6,2 eFt, 1985-ben 13,9 eFt, 1990-ben 38,0 eFt, 1995-ben 159,5 eFt, 1998-ban 204,4 eFt volt.

Az adatokból érzékelhető, hogy a kárösszeg növekedésének mértéke messze túllépte a fogyasztói árindexét. A társadalmi-politikai rendszer változása következtében a korábbi évtizedek adataival történő összehasonlítás vitathatóvá tehetné az adatok értékelését. Ezért az arányok változását 1990-hez viszonyítjuk. Ebből látható, hogy az egy bűncselekményre jutó kár összegének változását jelentő index 537,8%, míg a fogyasztói árindex, melynek emelkedését egyébként senki nem mondhatja jelentéktelennek, 517,7%.

Az elmúlt öt évben egyébként a *bűncselekmények abszolút száma* az ország egész területén és a dél-alföldi régióban némileg eltérő módon alakult (2. táblázat). A bűncselekmények abszolút száma (az országos adat) azért alacsonyabb az előzőekben közölt számoknál, mert az magában foglalja az állampolgáraink által külföldön elkövetett bűncselekmények számát is.

Az 1998. évi adattal kapcsolatban összehasonlításként megjegyezzük, hogy ebben az évben a népesség 13,4 %-a élt a dél-alföldi régióban. Ebből is látható, hogy e régió bűnügyi fertőzöttsége – legalábbis a rendelkezésünkre álló adatok szerint – alacsonyabb az országos átlagnál. Ez még akkor is így van, ha a közelmúltban éppen ebben a régióban vált ismertté néhány, rendkívül nagy feltűnést keltett élet elleni bűncselekmény és – legalábbis egyes információk szerint – e térség jelentős szerepet játszott az ún. olajszökítési ügyekben. A kivételes, vagy nem túl jelentős mennyiségű bűncselekmények nem befolyásolják lényegesen a bűnözés egészét.

2. táblázat A ismertté vált bűncselekmények jellemzői

Év	Ismertté vált bűncselekmények száma összesen	Ebből: Dél-Alföld	Aránya %-ban
1994	388.771	45.527	11,71
1995	501.473	94.026	18,75
1996	464.669	54.785	11,79
1997	513.291	62.886	12,25
1998	600.172	58.627	9,77

A tényleges helyzetről pontosabb képet kapunk, ha a *gyakorisági mutatót* vizsgáljuk. Terjedelmi okokból eltekintünk hosszabb idősorok bemutatásáról, már csak azért is, mert ezek az adatok egyébként széles kör számára hozzáférhetőek. Az 1998. évi adatok szerint az ismertté vált közvádas bűncselekmények 10 ezer lakosra jutó száma az ország egészére számítva 593 volt, melyet természetesen a budapesti gyakorisági mutató (1215) nem kis mértékben emelt. A megyékre számított mutató ugyanakkor 452 volt. Ez magasabb mint a dél-alföldi régióba tartozó megyék mutatói: Bács-Kiskun megye 444, Békés megye 399, Csongrád megye 447.

Mindezekből levonható az a következtetés, hogy e régió bűnügyi fertőzöttsége alacsonyabb az országos átlagnál. Ezt a 10 ezer lakosra jutó gyakoriság alapján képzett rangsor egyértelműen bizonyítja. Az egységes rendőrségi-ügyészségi statisztikai rendszer adataiból megállapítható, hogy ez az „elhelyezkedés” – néhány évtől eltekintve – elég nagy stabilitást mutat. A területi rangsorban ugyanis a bűnügyi fertőzöttséget tekintve a rendszerváltás óta eltelt időszakban – 1995 kivételével – mindig a főváros állt az első helyen. Ez alól az egyetlen kivétel 1995 volt, amikor Csongrád megye került az első helyre. A területi gyakorisági mutatókkal kapcsolatban feltétlenül meg kell jegyezni, hogy Budapest és a megyék bűnügyi fertőzöttségi adatainak összehasonlítása felvet bizonyos problémákat, illetőleg az adatok csak megfelelő körültekintéssel értelmezhetőek. Budapest ugyanis egy közigazgatási egység, viszont mindegyik megye egymástól elkülönült közigazgatási egységek halmaza. Vagyis míg a budapesti mutató egy egységet jelez, addig a megyei mutató az azon a területen található közigazgatási egységek mutatóinak súlyozott számtani átlaga. Ezzel magyarázható, hogy a városok között már nem Budapest fertőzöttsége a legmagasabb, mint ezt a bűnözés területi adatairól a BM Adatfeldolgozó Hivatal és a Legfőbb Ügyészség által korábban rendszeresen készített, a városi és községi bűnözést bemutató kiadványaiból megismerhetjük.

E probléma részletes tárgyalása túllépné témánk szorosabb értelemben vett kereteit, bár kapcsolódása vitathatatlan és vizsgálata is további kutatás tárgya lehetne. A továbbiakban bemutatjuk a régióhoz tartozó megyék bűnözési gyakorisági rangsorban elfoglalt helyét, a 10 ezer lakosra jutó, ismertté vált közvádas bűncselekmények száma alapján (3. táblázat).

3. táblázat A régió megyéinek a megyék bűnözési gyakorisági rangsorában elfoglalt helye

Év	Megyék		
	Bács-Kiskun	Békés	Csongrád
1990	7	18	19
1991	9	14	11
1992	7	13	8
1993	10	8	12
1994	6	9	10
1995	13	15	1
1996	13	11	3
1997	12	15	5
1998	12	14	11

Az adatok értékelése szempontjából természetesen nem hagyható figyelmen kívül, hogy a rangsorban elfoglalt hely esetleges javulása nem a bűnözés volumenének csökkenésével, hanem más területi egységek bűnözési intenzitásának a dél-alföldi régiót felülmúló emelkedésével is magyarázható. Azt azonban mindenképpen pozitívként kell értékelni, hogy a növekedés mértéke ebben a régióban elmaradt a más országrészeknél megfigyelt emelkedéstől.

### 3. A dél-alföldi régió megyéinek bűnözési helyzete

A bűnügyi fertőzöttség mutatóit elsősorban a *vagyon elleni bűncselekmények* számának alakulása határozza meg, ami e bűncselekmények össz-bűnözésen belüli magas arányával magyarázható. Felvethető még, hogy az utóbbi időben mind nagyobb érdeklődést váltott ki a gazdasági bűncselekmények számának alakulása. Ezzel kapcsolatban azonban utalnunk kell arra, hogy a közvélemény gyakran összetéveszti a gazdasági bűncselekményeket és a vagyon elleni bűncselekményeket. E két – a Büntető Törvénykönyv különböző fejezeteiben található – bűncselekmény kategória össz-bűnözésen belüli száma és aránya rendkívül nagymértékben eltér, amit az ismertté vált gazdasági bűncselekmények száma és aránya is érzékeltet (4. táblázat).

Az abszolút számokból és az arányokból látható, hogy a gazdasági bűncselekmények száma sem a bűnügyi fertőzöttséget, sem az ennek alapján számítható területi rangsort nem befolyásolja lényegesen. Ezért nem érinti a dél-alföldi régió helyzetét sem, hiszen az országos adatok alacsony abszolút száma is arra utal, hogy még az 1998-ban megfigyelt, az előző évhez képest jelentős mértékű növekedés sem befolyásolta számottevő mértékben az arányok alakulását.

A bűnügyi fertőzöttség adatait vizsgálva nem mulaszthatjuk el felhívni a figyelmet arra a különbségre, mely a bűncselekmények száma és a bűnelkövetők szá-

ma között fennáll. Az eltérés két legjelentősebb oka a felderítési arány és a halmozati bűnelkövetés változása. Ennek következtében a bűnelkövetők száma és a bűncselekmények száma alapján képzett gyakorisági sor bizonyos mértékig eltérhet egymástól. Jobb felderítési arány esetén a bűnelkövetők száma alapján képzett rangsorban – azonos bűnözési struktúra esetén is – egyes területi egységek előbbre kerülhetnek, mint a cselekmények alapján képzett rangsorban. Az adatokat ezért kellő körültekintéssel és kritikával kell kezelni.

4. táblázat Az ismertté vált gazdasági bűncselekmények száma és aránya

Év	Az ismertté vált köz- vadás bűncselekmé- nyek száma összesen	ebből	
		a gazdasági bűncselekmények száma	aránya (%)
1990	341.061	9.858	2,9
1991	440.370	8.347	1,9
1992	447.215	8.913	2,0
1992	400.935	6.146	1,5
1994	389.451	4.085	1,0
1995	502.036	5.064	1,0
1996	466.050	5.409	1,2
1997	514.403	6.543	1,3
1998	600.621	13.454	2,2

5. táblázat A megyék rangsorában a dél-alföldi megyék helye a bűnelkövetők 10 ezer lakosra jutó száma alapján

Év	Megyék		
	Bács-Kiskun	Békés	Csongrád
1990	7	16	18
1991	6	18	17
1992	9	16	13
1993	15	16	18
1994	7	17	18
1995	17	11	18
1996	8	14	16
1997	7	15	16
1998	9	18	12

A bűnelkövetők száma és 10 ezer lakosra jutó gyakorisága alapján a dél-alföldi régió megyéinek a területi rangsorban elfoglalt helye változatos képet mutat (5. táblázat). A jogerősen elítéltek száma alapján képzett gyakorisági rangsor általá-

ban nem tér el lényegesen az elkövetők száma és gyakorisága alapján képzett rangsorról, ezért e rangsor közlésétől eltekintünk.

A bűnügyi fertőzöttségnek a régiók versenyképességére gyakorolt hatása mellett nem feledkezhetünk meg a jogalkalmazás más területeire vonatkozó adatokról sem. E kérdés vizsgálata során elsősorban a jogérvényesítés különböző ügyszakok szerinti arányait tekintjük orientáló jellegűnek. A szakágak szerinti felsorolás alapján külön vizsgálhatjuk a polgári és az idetartozó gazdasági ügyszak adatait és a munkaügyi jogviták számának alakulását. Hasonlóképpen áttekinthetjük ezek bírósági szintek szerinti mennyiségét is.

### 1.1. A peres ügyek számának alakulása

Az egyes ügyszakokban – jellegük szerint – a jogviták két nagy részre, peres és nemperes ügyekre oszthatók. A *polgári peres ügyek* száma az elmúlt években emelkedő tendenciát mutatott. Hosszabb időszak adatait áttekintve nem feledkezhetünk meg azokról a jogszabályi változásokról sem, amelyek – mint formális jogi tényezők – az ügyforgalmi adatok alakulását befolyásolták, anélkül, hogy a jelenség maga is hasonló mértékben változott volna. Ezek közül a jogszabályváltozások közül elsősorban a bontóper előtti meghallgatás intézményének 1987-ben történt bevezetését, illetőleg 1995-ben történt megszüntetését, mint a peres és nemperes ügyek arányának alakulását befolyásoló tényezőt kell említenünk. Nem maradhat említés nélkül továbbá az általános hatáskörű helyi bíróságok és a munkaügyi bíróságok hatáskörének módosítását érintő jogszabályváltozás sem, például a társadalombiztosítási jogviszonnal összefüggő perekkel kapcsolatban.

6. táblázat A helyi bíróságokhoz érkezett polgári peres ügyek száma

Év	Országos összesen	Ebből (megyék)		
		Bács-Kiskun	Békés	Csongrád
1993	182.703	9.336	6.974	8.443
1994	180.345	8.684	6.884	8.168
1995	182.065	8.518	6.550	7.511
1996	187.145	8.867	6.902	7.731
1997	195.957	9.060	7.966	8.758
1998	195.041	9.737	8.363	8.789

Az adatok értékelésénél tehát ezeket a változásokat mindenkor szem előtt kell tartani. Az elmúlt években a helyi bíróságokhoz érkezett *polgári perek* száma országosan, illetőleg a dél-alföldi régióban csak kisebb ingadozásokat mutatott (6. táblázat). Az adatokból látható, hogy az országos ügyérkezéshez viszonyítva Bács-Kiskun megyébe érkezett az ügyek 4,6-5,1 %-a, Békés megyébe 3,6-4,3 %-a, Csongrád megyébe pedig 4,1-4,6 %-a. Az arányok viszonylag kiegyenlítették és nem térnek el lényegesen az ugyanezen a területen élő népesség össznépességén

belüli arányaitól sem. A jogviták tárgy szerinti megoszlásának részletes ismertetésétől, valamint a nemperes ügyek számának alakulásától terjedelmi okokból itt és a továbbiakban el kellett tekintenünk.

A helyi bíróságokhoz érkezett *gazdasági peres ügyek* száma 1993 előtt évenként átlagosan 3 ezer volt. Az 1993. január 1-én hatályba lépett, hatásköri változást érintő jogi szabályozás következtében a helyi bíróságokhoz érkező gazdasági perek száma jelentősen emelkedett (7. táblázat). Vonatkozik ez természetesen a dél-alföldi régió bíróságaira is. Az országos ügyérkezéshez viszonyított arányok Bács-Kiskun megye tekintetében 3,6-5,4 %, Békés megye tekintetében 2,0-4,3 %. Csongrád megye tekintetében pedig 3,3 és 4,6 % között változtak. Az ingadozás nem jelentős, mértéke nem haladja meg a kis esetszámú sokaságoknál általában megfigyelhető változások mértékét.

7. táblázat A helyi bíróságokhoz érkezett gazdasági peres ügyek száma

Év	Országos összesen	Ebből (megyék)		
		Bács-Kiskun	Békés	Csongrád
1993	17.227	931	468	581
1994	19.819	1.031	540	908
1995	22.725	856	970	759
1996	18.139	734	559	653
1997	19.539	700	472	658
1998	17.007	609	340	562

A *munkaügyi bíróságokhoz* az 1990 előtti évtizedben átlagosan évente 20.000 ügy érkezett, az ingadozás csaknem jelentéktelen volt. Ezt követően a társadalmi-gazdasági változások hatására az ügyszám erőteljesen ingadozott, majd az utóbbi években ismét csökkenő tendenciát mutatott és 1998-ban már csupán mintegy feleannyi ügy érkezett mint az 1981-1990 közötti években. Az érkező ügyek száma a dél-alföldi régióban is erőteljesen ingadozott, a változás mértéke a régió megyéiben eltérő mértékű és irányú volt (8. táblázat).

8. táblázat A munkaügyi bíróságokhoz érkezett peres ügyek száma

Év	Országos	Ebből (megyék)		
		Bács-Kiskun	Békés	Csongrád
1993	17.394	728	603	895
1994	28.243	1.718	723	1.285
1995	14.458	589	353	561
1996	12.842	477	357	546
1997	13.318	474	261	470
1998	10.589	498	251	356



### 1.2. A fellebbezett ügyek számának alakulása

A megyei bíróságok *fellebbezési bíróságként* járnak el az első fokon helyi bíróságokhoz, illetőleg a munkaügyi bíróságokhoz érkezett ügyekben. A megyei bíróságokhoz érkezett, *fellebbezett polgári peres ügyek* száma országosan és a dél-alföldi régió megyéiben 1993-1998 között eltérő módon alakult (9. táblázat). Az ügyek számából látható, hogy azok változása nem minden megyében követte az országos tendenciát.

9. táblázat A fellebbezett polgári peres ügyek száma a megyei bíróságokon

Év	Országosan összesen	Ebből (megyék)		
		Bács-Kiskun	Békés	Csongrád
1993	23.566	1.104	882	1.476
1994	25.005	1.131	932	1.460
1995	26.138	1.112	911	1.739
1996	27.879	1.096	916	1.537
1997	28.611	1.287	939	1.386
1998	29.322	1.399	1.072	1.379

A megyei bíróságokhoz érkezett, *fellebbezett gazdasági ügyek* számát lényegesen érintette a már említett, 1993. január 1-jén hatályba lépett hatásköri változás. Az 1993-ban érkezett ügyek száma ezért még viszonylag alacsony volt, ezt követően azonban – az első fokon helyi bíróságokhoz érkező ügyek számának emelkedésével összhangban – folyamatosan emelkedett (10. táblázat). Érdekes megjegyezni, hogy Bács-Kiskun és Békés megyében az emelkedés aránya esetenként felülmúlta az országos átlagot, Csongrád megyében ugyanakkor az utóbbi években lényegesen az országos átlag és a régió másik két megyéjében mérhető arányok alatt maradt.

10. táblázat A fellebbezett gazdasági peres ügyek száma

Év	Országosan összesen	Ebből (megyék)		
		Bács-Kiskun	Békés	Csongrád
1993	634	15	21	62
1994	1.875	91	43	213
1995	2.365	70	126	178
1996	3.085	126	166	202
1997	3.385	150	127	165
1998	3.515	137	133	219

A hatásköri változás eredményeképpen természetesen jelentősen átalakult a megyei bíróságokon a fellebbezett és az első fokú ügyek aránya is. Ez azonban már

a bírósági ügyforgalom alakulásával foglalkozó elemzések tárgya és kívül esik szorosabb értelemben vett témánk határain.

A *fellebbezett munkaügyi perek* számának változása értelemszerűen – bizonyos fáziskéséssel – követte az első fokú munkaügyi bíróságokhoz érkező peres ügyek számának változását (11. táblázat).

11. táblázat A fellebbezett munkaügyi perek száma

Év	Országosan összesen	Ebből (megyék)		
		Bács-Kiskun	Békés	Csongrád
1993	4.557	200	206	331
1994	5.740	313	272	259
1995	4.734	228	253	213
1996	4.283	163	170	177
1997	4.074	181	151	179
1998	3.406	113	112	126

A megyei bíróságokhoz érkező, *első fokú polgári peres ügyek* száma az utóbbi években – 1994 kivételével – emelkedő tendenciát mutat (12. táblázat). Az 1993-1998 közötti időszakban átlagosan 36 %-kal emelkedett az időszak első és utolsó éve között. Az átlagnál magasabb volt a növekedés mértéke Bács-Kiskun és Békés megyében, Csongrád megyében viszont alacsonyabb. Az adatokkal kapcsolatban azonban meg kell jegyeznünk, hogy a százalékos arányokból az alacsony ügyszám miatt különösebb következtetés nem vonható le.

12. táblázat Az első fokú polgári peres ügyek száma

Év	Országosan összesen	Ebből (megyék)		
		Bács-Kiskun	Békés	Csongrád
1993	2.326	73	62	83
1994	1.844	68	46	72
1995	2.523	60	81	89
1996	2.825	52	111	122
1997	2.907	65	58	92
1998	3.167	102	88	97

A megyei bíróságokhoz érkezett, *első fokú gazdasági peres ügyek* száma – a már említett hatásköri változás eredményeként – 1993-ban az előző évhez képest jelentősen csökkent és lényegesen alacsonyabb mint a korábbi években volt (13. táblázat). Az ügyszám csökkenése kimutatható a régió megyéiben is. Az érkezett ügyek száma 1998-ban országosan az 1993. évi ügymennyiség harmada volt, a régió megyéiben azonban az arányok ettől eltértek, Békés megyében kevesebb, mint harmadára, Csongrád megyében viszont csak mintegy kétharmadára csökkent. Bács-

Kiskun megyében az 1998. évi ügymennyiség az 1993. évi ügyérkezés 41,9 %-a volt.

13. táblázat Az első fokú gazdasági peres ügyek száma

Év	Országosan összesen	Ebből (megyék)		
		Bács-Kiskun	Békés	Csongrád
1993	7.432	184	93	135
1994	3.385	133	51	71
1995	2.884	113	44	59
1996	2.428	78	45	67
1997	2.411	71	40	61
1998	2.487	77	27	84

### 1.3. A közigazgatási peres ügyek alakulása

A bűnügyi fertőzöttség és a polgári, a gazdasági és a munkaügyi ügyszak ügyforgalmi adatai mellett szükséges megemlíteni a *közigazgatási peres ügyek* számának alakulását is (14. táblázat). Ez a helyi bíróságok adatgyűjtési rendszerében a polgári perek kategóriáján belül van, tehát a már tárgyalt polgári ügyforgalmi adatok ezek számát is tartalmazzák. A közigazgatás működésével kapcsolatban azonban célszerűnek látszik külön is figyelmet fordítani ezekre az adatokra, bár, mint azt jeleztük, a peres ügyek jogvita tárgya szerinti megoszlását területi okokból nem közöljük.

14. táblázat A közigazgatási határozat megváltoztatása iránti perek száma

Év	Országosan összesen	Ebből (megyék)		
		Bács-Kiskun	Békés	Csongrád
1993	24.886	964	847	947
1994	22.800	808	831	911
1995	22.307	788	640	808
1996	28.457	1.416	810	1.004
1997	38.243	1.500	1.828	1.958
1998	34.961	2.084	2.203	1.858

A *közigazgatási határozat megváltoztatására irányuló peres ügyek* a bírósági statisztikában két csoportra oszthatók. Az egyik csoportba az adó- vagy illetékkötelezettséget megállapító határozat felülvizsgálatára irányuló, a másik csoportba az egyéb, vagyis a többi közigazgatási határozat felülvizsgálatára irányuló perek tartoznak. A két ügycsoport adatait – területi okokból – összevontan (tehát a két kategóriát együtt) vizsgáljuk.

Az első fokon helyi bíróságokon indult peres ügyek számának emelkedése azt eredményezte, hogy nőtt a megyei (fővárosi) bíróságokhoz érkezett, *fellebbezett közigazgatási peres ügyek* száma is (15. táblázat). Ez az országos tendencia a régió megyéiben is megfigyelhető.

15. táblázat A fellebbezett közigazgatási peres ügyek száma

Év	Országosan összesen	Ebből (megyék)		
		Bács-Kiskun	Békés	Csongrád
1993	2.943	141	161	156
1994	3.651	191	191	234
1995	4.331	199	200	222
1996	5.016	198	188	253
1997	5.497	278	194	259
1998	5.664	306	222	257

Az első fokú közigazgatási peres ügyek számának alakulását elsősorban az ún. kárpótlási törvények befolyásolták. Érintette ugyanakkor az ügyek számát a későbbiek során a Fővárosi Bíróság kizárólagos illetékességének egyes ügycategóriákban történő megszüntetése is.

#### 1.4. A közvádas büntető ügyek számának alakulása

A polgári, a gazdasági és a munkaügyi perek ügyforgalmi adatainak áttekintése után célszerűnek látszik a közvádas büntető ügyforgalmi adatok bemutatása is. Az adatok és a bűnügyi fertőzöttség közötti összefüggés tárgyalása itt most területi okokból nem lehetséges, ezzel kapcsolatban csupán a bűnözés szerkezetével és a felderítési aránnyal kapcsolatban már korábban említettekre hivatkozunk.

16. táblázat A közvádas büntető ügyek száma

Év	Országosan összesen	Ebből (megyék)		
		Bács-Kiskun	Békés	Csongrád
1993	93.881	4.599	3.196	3.183
1994	91.422	4.900	3.208	3.096
1995	91.089	4.675	3.352	3.214
1996	91.893	4.941	3.189	3.189
1997	98.813	5.243	3.667	3.557
1998	104.254	5.570	3.951	3.954

A büntető ügyek döntő része – mint ismeretes – a helyi bíróságokhoz érkezik. A helyi bíróságokhoz érkezett *közvádas büntető ügyek* száma országosan és a dél-alföldi régió megyéiben 1993-1998 között hasonlóan alakult (16. táblázat). Az érke-

zű ügyek száma ebben az időszakban országosan 11,1 %-kal, Bács-Kiskun megyében 21,1, Békés megyében 23,6 %-kal, Csongrád megyében 24,2 %-kal emelkedett.

Az ügyérkezés növekedése természetesen kimutatható a *fellebbezett közvádas büntető ügyeknél* is (17. táblázat). A növekedés aránya országosan 21,5 %, Bács-Kiskun megyében 2,7 %, Békés megyében 38,4 % és Csongrád megyében 42,7 %.

17. táblázat A fellebbezett közvádas büntető ügyek száma

Év	Országosan összesen	Ebből (megyék)		
		Bács-Kiskun	Békés	Csongrád
1993	16.088	877	513	741
1994	15.878	849	482	782
1995	15.699	781	445	777
1996	16.133	767	459	1.013
1997	17.278	857	544	968
1998	19.540	901	710	1.057

A megyei bíróságokhoz érkezett *első fokú büntető peres ügyek* száma – összefüggésben a hatásköri változásokkal – az utóbbi években csökkent, mértéke azonban nem jelentős és nem befolyásolta számottevően az ügyforgalom bírósági szintek közötti belső arányait sem (18. táblázat). Az ügyérkezés mennyisége országosan az 1993. évi ügymennyiség 86,6 %-ára, ezen belül Bács-Kiskun megyében 81,0 %-ára, Békés megyében 67,4 %-ára, Csongrád megyében 61,7 %-ára csökkent.

18. táblázat Az első fokú büntető peres ügyek száma

Év	Országosan összesen	Ebből (megyék)		
		Bács-Kiskun	Békés	Csongrád
1993	1.688	100	43	47
1994	1.618	95	34	26
1995	1.542	91	41	34
1996	1.476	70	49	37
1997	1.458	83	43	44
1998	1.462	81	29	29

Mint ismeretes, öt olyan megyei bíróság van, ahol katonai tanács is működik. Ezek: a Főváros, Csongrád, Győr-Moson-Sopron, Hajdú-Bihar, Somogy megyék, tehát közülük egy tanács a dél-alföldi régióban van. A *katonai tanácsokhoz érkező peres ügyek* számából – ezen belül a Csongrád megyei ügyek száma és aránya (százalékban) – az alacsony ügyszám miatt a tendenciákra különösebb következtetés nem vonható le (19. táblázat).

19. táblázat A katonai tanácsokhoz érkező peres ügyek száma

Év	Országosan összesen	Ebből a Csongrád megyei ügyek	
		száma	aránya
1993	1.407	229	16,28
1994	1.912	231	12,08
1995	1.852	262	14,15
1996	1.908	207	10,85
1997	1.981	246	12,42
1998	1.587	189	11,91

#### 4. Összefoglalás

A bírósági ügyforgalom és a kriminálstatisztika adatai alapján egyaránt arra a következtetésre jutottunk, hogy a jogalkalmazó szervek tevékenységén keresztül megismerhető negatív társadalmi jelenségek a dél-alföldi régió versenyképességét nem érintik hátrányosan. Nincsenek olyan adatok, amelyek arra utalnak, hogy ebben a régióban sajátos, az országos átlagtól eltérő, káros tendenciák, negatív jelenségek lennének találhatóak és nem ad okot aggodalomra az egyébként kétségtelenül meglévő problémák gyakorisága, a változások tendenciája sem. Amennyiben a társadalmi-gazdasági jelenségekben – előre nem látható okokból – nem következik be kedvezőtlen változás és a jogalkalmazó szervek tevékenysége és teljesítménye az eddigi szinten marad, úgy e régió versenyképességét – erről az oldalról vizsgálva – kedvezően ítélnék meg.